

lingshustrur, medan Dina rivaler på behörigt avstånd fingo lida den försmäddes kval.

Hönorna skingra sig förskräckta åt alla håll, men då de nästa morgon åter inträffa på spelplatsen, domineras ej spelet längre av gammeltuppen, varför de i spridda grupper sälla sig till de yngre tupparna, som bättre än den gamle stridskämpan torde sörja för släktets förökning.

*

På den tiden voro Närkes bönder ej så noga som nu med jakt-rätten. Visserligen kunde en och annan göra svärigheter, då det gällde raphönsen, men i skogsmärkerna tilläto de gärna all jakt, då det vanligtvis gällde räven, och denna av befolkningen i allmänhet ansågs såsom ett skadedjur.

Nu vilar sedan 1909 Adel på kyrkogården, och av hans kamrater hava de flesta slutat trampa jaktstigen. Andra jägare hava trätt i deras ställe, vilka kanske mindre än de hava inblick i och sinne för naturen.

En annan anda råder numera bland jägarna och nya tidens jäkt och vinningslystnad har gjort sitt intåg även på jaktens område.

De förhållanden, som nu råda, giva ej upphov till jägare av den kaliber, som Adel och hans jaktkamrater besutto, vilka, om de också icke alltid följde gällande förordningar och stadgar, dock i själ och hjärta hade den sanne jägarens förståelse och känsla för villebrädet och dess bevarande.

Örebro läns Jaktvårdsförenings styrelse-berättelse 1932.

Styrelsens sammansättning har under året förändrats i så måtto, att dess mångårige ledamot Länsjägmästare J. A. Bergvall avgått på grund av sjukdom. I hans ställe invalde föreningen Skogschefen Arvid Nilsson, Sikfors.

Beträffande styrelsen och övriga funktionärer hänvisas till matrikeln.

Föreningens årsmöte ägde rum lördagen den 16 april i Rikssalen å Örebro slott, varvid förhandlingarna leddes av dess ordförande, Landshövdingen m. m. Bror C. Hasselrot. Förtälet av styrelsens ledamöter och ca 250 övriga föreningsmedlemmar hade infunnit sig.

Föreningen beviljade styrelsens ansvarsfrihet för 1931 års förvaltning samt biträdde styrelsens framlagda förslag om:

1) anslag av 300 kr. för år 1932 att efter styrelsens prövning i varje särskilt fall användas såsom belöning vid förebragt fällande bevis om olaga jakt;

2) framställning till Svenska Jägareförbundet om utökning av jakttiden för tjäder- och orrtupp till tiden 16 nov.—15 jan.;

3) ändring av jakttiden därhän, att rådjurs- och harjakten finge börja samtidigt, exempelvis den 10 sept.

Däremot avlogs ett förslag väckt av enskild medlem om and-jaktens förläggande till tiden 15 aug.—30 nov.

Till skogvaktare Emil Keifh, Bysta, överlämnades bokverket ”Svensk Jakt” såsom premium för god jaktvård.

Hemmansägare Algot Nordin, Arrud, uttalade sin och andra jaktuppsyningsmäns tacksamhet för styrelsens arbete samt för under året erhållna publikationer m. m., varjämte han framhöll vikten av att alla föreningsmedlemmar, envar i sin ort, understödde jaktuppsyningsmännen i deras ofta svåra och grannliga arbete.

Friherre Hugo Hamilton uttryckte styrelsens tack för sålunda visad erkänsla, samt efterlyste nya och goda uppslag och impulser för jaktvårdsarbetet.

Härefter höll Jägmästare Georg Risberg från Stockholm ett föredrag betitlat ”Kåseri om jakt och jaktvård”, för vilket han avtäckades genom ett anförande av Landshövding Hasselrot samt åhörarnas applåder.

Förhandlingarna på Rikssalen voro härmad slut och efterföljdes av supé och samkväm å Stora Hotellet, varuti c:a 170 personer deltog. Därvid föresådes Förstmästare Stig Wesslén imponerande och intressanta film "Kungsörnen".

Styrelsens verksamhet under berättelseåret har i huvudsak skett efter samma linjer som tidigare.

Fyra belöningar å tillsammans kr. 200:— ha efter styrelsens prövning utdelats för bevis om olaga älgjakt, varå fällande dom följt.

Som vanligt har årskrift utgivits, och åt jaktvårdschefer och uppsyningsmän har gratis utdelats Hushållningssällskapets almanacka, i vilken en del artiklar berörande jaktvården införts. Alltfort har utbetalningen av skottpenningar inom länet övervakats av förningens utsedda kontrollanter. Såsom föreningens juridiska ombud har fungerat Polismästare Sigurd Beckman, Örebro, vilken mot synnerligen låg taxa lämnar råd och anvisningar i jaktvårdsmål.

Blanketter för ansökan om älgskadeersättning ha tryckts och gratis tillhandahållits. De ha haft stor åtgång. Likaledes ha postanvisningsblanketter för inleverering av allmänna älgavgifter utdelats inom länet.

Svenska Jägareförbundets broschyr om köns- och åldersbestämmer hos älgen har tillsänts samtliga länets landsfiskaler.

Bland ärenden å jaktens område, som under året ryckt fram, märkes jaktskyttet å bana. Svenska Jägareförbundet har tidigare tillmätt ett kommitté för utarbetande av stadgar här för. I denna kommitté, som under året ombildats, ha från vårt läns invalts Skogschefen Arvid Nilsson och Skogsinspektoren Thorsten Adlers. När i sinom tid enhetliga och ändamålsenliga stadgar blivit fastställda, kan man förutse, att detta skytte, som avses omfattas löpande älg, rådjur och hare samt lerdjurar, skall komma till heders. Inom vårt läns finnas redan förträffliga jaktskyttebanor vid Gyttorp och Hällefors, och jaktvårdsföreningens styrelse, som med intresse följer denna frågas utveckling, har anledning hoppas, att även vid Örebro en förstklassig jaktskyttebana inom ej avlägsen framtid skall kunna anordnas.

Jaktvårdsföreningens ekonomi kan alljämt betraktas såsom ganska god, vilket torde framgå av tablan över de reviderade räkenskaper.

Jaktförhållandena under året belysas av åtskilliga i denna skrift intagna rapporter och tabeller m. m., men anføres här även i sammandrag följande:

Älgen. Den hårda beskattning, som älgen under de senaste åren varit utsatt för, har resulterat i att stammen nu helt säkert befinner sig på retur. Visserligen är älgbeståndet flerstädes fullt tillfreds-

Älgjakten enl. licens i Örebro län 1932.

Jaktområde	Areal i hektar	Antal licensäggar					*För-lorade
		Tillstyrkta av j. v. f.	Beviljade av K. B.	Skjutna		S:ma	
				tjurar	kor		
Hellefors, Ör-del ¹⁾ .	57304	30	30	14	15	29	1
Striberg, na	4418	4	4	2	1	3	1
Striberg, sa	2792	6	6	4	—	4	2
Grythytt J. v. f.	900	1	1	—	1	1	0
Saxhyttelälets j. v. f.	900	1	1	—	—	1	0
Stjärnfors-Ställdalen	37500	5	5	1	2	3	2
Oppåga A.-B.	2107	5	5	2	2	4	1
Frövfors Bruk	8034	5	5	3	1	4	1
Hasselöfvs Bruk ²⁾	11800	5	5	4	1	5	0
Katrineförs A.-B.	14000	8	8	2	5	7	1
Boo	18000	12	12	11	1	12	0
Brevens Bruk ³⁾	17550	16	16	7	9	16	0
Laxå Bruk	20000	5	5	3	2	5	0
Munksjö A.-B.	9086	8	8	5	2	7	1
Skyllbergs Bruk	31516	25	25	15	3	18	7
Summa	235907	138	134	74	45	119	17

I medeltal en fälld älg pr 1980 hektar.

¹⁾ Tillst. av Örebro läns j. v. f. och beviljade av K. B. i Kopparbergs län.

²⁾ Hårtill 3 älgar fällda å brukets övriga marker i länet

³⁾ Härrav 2 tjurar och 4 kor fällda inom Östergötland.

ställande ännu, ja, kanske å vissa håll t. o. m. i tillväxt, men nedgången i sista årets skottlista med ett hundratal djur kan icke betydligt annat än en i det hela taget minskad tillgång, ty någon sparsamhet med detta vårt stoltaste villebråd får man som regel icke påräkna, alla minst i dessa depressionens och arbetslöshetens tider. Det är också betecknande, att medan vid licensjakten i medeltal fällts i älg pr 1.980 hektar, så har vid den allmänna jakten nedlagts i älg pr 1.000 hektar, d. v. s. beskattningen har i senare fallet varit ungefär dubbelt så stark pr areal räknat. Fåges därjämte hänsyn till att älgtrillgången givetvis får beräknas vara betydligt större å licensområdena än å övriga marker, så framstår älgskövlingen å de senare i ännu skarpare belysning.

Har älgstammen minskat, så ha däremot anspråken på älgskadeersättning ökat i betydlig grad. Man har allmänt fått upp ögonen för de möjligheter, som älgskadefonden erbjuder. Medan från vårt län år 1931 inlevererades i älgavgifter kr. 12.390:— till älgskadefonden och i älgskadeersättningar utbetalades kr. 7.847:32, så har år 1932 till fonden inlevererats kr. 10.445:— och för älgskadeersättningar äskats kr. 12.817:—. En jaktuppsyningsman i sydöstra delen av länet rapporterar följande, som icke torde vara utan sitt intresse i hithörande spörsmål: "På grund av den tidiga hösten gjordes under året ingen nämnvärd skada av älgen på sädesfälten. Den nu tillkomna skadeståndsfonden synes ändå blivit allmänt anlitad; ifrågasättas kan, om den inte i vissa fall rent av missbrukats tack vare olämpliga synemän. För att få någon enhetlig uppskattning av den gjorda skadan torde jaktvårdsföreningen vara den, som bör utse tillförlitliga förrättningsmän."

Dovebjorten förekommer å Boo och synes där trivas och tillväxa. Enstaka djur göra emellanåt på egen risk utflykter till angränsande trakter, men hitintills torde dessa ha avlupit utan livets förlust för någon. Å Boo har under året fällts 2 hjortar för att hålla rätta proportioner könen emellan.

Rådjuret har hållit sig väl uppe de senaste åren. De ovanligt snöfattiga vintrarna i förening med förbättrad kontroll över löparhundarna äro nog de väsentliga anledningarna till detta glädjande förhållande. På vissa trakter är dock stammen otvivelaktigt för hårt beskattad. 1931 företedde rådjuret rekord i skottlistan med 495 fällda djur. Nu har siffran fallit till 460, men även detta får anses vara ett gott resultat.

Bävern rapporteras hava förökad sig i Kilsbergen, och även kolonien vid Boo har möjligen haft kull. Det är dock svårt att konstatera på grund av dessa djurs nattliga levnadssätt. I Kilsbergs-sjöarna och möjligen även i Svartån i närheten av Hidingebro ha iakttagits "stora vattenrättor", vilka icke torde vara annat än bäver-

ungar. Det är för jaktvårdsföreningen en glädje framhålla, att under berättelseåret ha bävrarna uppfört en hydda precis på den plats, där det första paret år 1927 utsläpptes. Det ländar ju den tillkallade "bäverexperten", Doktor S. Arbman, till heder, att han så väl kunde bedöma utsläppningsplatsens lämplighet, och bävrarna ha nu efter fem års nomadliv på sitt sätt givit honom sitt erkännande.

Haren. I och med haren komma vi in på småviltets beroende av årsväderleken. Som bekant var vintern 1931—32 osedvanligt mild och snöfattig, och den därpå följande sommaren blev varm och vacker. Man ville därför förutspå en god årgång för småviltet. Detta kan även sägas ha inträffat, dock med ett undantag. Skörden av skogsbär slog på grund av barvintern och vårfrosterna helt fel, och den torra sommaren försvårade ytterligare skogsfågeln provianteringsförhållanden. Härigenom nedbringades kullarna av tjäder och orre till ett minimum, och under jakttiden kunde fågelh i regel blott anträffas i närheten av sädesåkrar och vattendrag. Kullarna bestodo då ofta blott av 1—3 ungfåglar, som visserligen voro väl utvuxna men magra. Det övriga småviltet, som icke är beroende av bärskörden, hade däremot en god årgång. Och såsom vanligt under torra, varma år ha stammarna icke varit behäftade med några sjukdomar.

Skogsharen visade ett vackert resultat av 3.541 st. i skottlistan — förra året 3.330 — och fältharen har likaledes ökat från 1.006 till 1.660. Den senare har jämväl fortsatt sin geografiska utbredning och nu, om också blott genom bastardformer, gjort sitt intåg långt upp i Bergslagen.

Skogsfågeln företer som nyss antytts försämrad tillgång, och är anledningen härtill att söka i den dåliga bärskörden samt sommarens torka. Dessa förhållanden belysas särskilt väl av rapporterna från I—IV distrikten, till vilka därför hänvisas.

Järpen får i det hela taget anses ganska konstant; i vissa trakter företer den t. o. m. påtaglig ökning.

Ripen har icke gjort sig särskilt påmint i år annat än genom inplanteringen å Grönbo krpk. Jägmästare H. Zetterberg meddelar därom, att av de i mars 1932 utplanterade 4 paren ripor har hittills blott i kull iakttagits. Emellertid har man sett enstaka ripor eller par åtskilliga gånger nära utsläppningsplatsen, varjämte ett rippar iakttagits en mil norr därom på Uttersbergs krpk.

Övriga ripförekomster i norra delarna av I och II jaktvårdsdistrikten torde och fortfarande vara tillfinnandes.

Morkullan håller sig konstant både beträffande tillgång och avskjutning.

Beckasinerna är det icke mycket att säga om; de förekomma mycket sparsamt, och av de i skottlistan upptagna exemplaren torde kanske icke alla vara äkta.

Gräsanden står sig och tillväxer tack vare vinterfodring och annat skydd. Den utsättes likvisst för hänsynslöst skytte i början av jakttiden på sina håll. Personer, som övernattat i det fria vid tiden för andjakts början, uppgiva sig ha hört över tusentalet skott från en enda andsjö under dygnets första timmar, och iakttagit man en uppskrämd andflock följande stranden av en dylik sjö, kan man räkna till hundratalet skott, som lossas efter densamma på alla både möjliga och omöjliga "häll".

Emellertid, gräsanden har kommit så i människans hägn, och fler vinterfodningsplatser öppnas för varje år inom länet för henne, att stammen helt säkert kommer att bestå och sannolikt tillväxa.

Knippan håller sin ställning och mer till, men hon är en vildfågel, som ej låter domesticera sig så lätt som gräsanden. Alla försök att göra henne bofast i Örebro-trakten ha hittills misslyckats. Hon kan ligga dagar och veckor i vattnet nedanför de präktigaste, enligt konstens alla regler uppsatta knipholkar, men så en vacker dag sträcker hon ändock norrut för att reda sig ett bo i något hål-träd i de stora norrländsskogarna. Emellertid torde på jaktvårdsföreningens föranstaltande till våren ett försök med kläckning av knipågg komma att göras, och får man väl en liten hemtam stam av knipor att bygga på, torde denna vackra och trevliga fågel sedan snart vara bofast och allmän i Örebro-trakten.

Rapphönsen ha ökat rätt bra på vissa trakter, ej underligt heller på grund av den idealiska vintern och även lämpliga sommaren. Det samma gäller

fasanen, ehuru han ju icke vintertid lever på bladgrönt såsom rapphönan, utan behöver säd genom människans åtgörande på ett eller annat sätt.

Räven. Vi komma så in på pälsdjuren. Depressionen till trots ha de avkastat kr. 8,358:10 mera än i fjol, beroende på något ökad avskjutning å räv samt en smula högre pris på hans skinn. Den frågan ligger då nära till hands, när vi se vilken ofantlig omfattning rävfarmerna icke minst i vårt län tagit och i huru hög grad vår vanliga skogsräv där användes för avelsändamål, skulle vi icke då bättre kunna utnyttja våra jaktmarker — naturens jättestore pälsdjursfarm — för ökad och förädlad rävkinnproduktion? I korthet framlagd skulle planen här för vara följande: Man insamlar på våren ur rävgryt några rävingar av honkön samt för dem till närmaste rävfarm, där de uppfödas till nästa vinter. Där paras de med en vildfödd svensk korsrävshane — sådana finnas numera vid många rävfärmer — varpå de dräktiga rävhonorerna utsläppas efter jakt-

Rapport

över villtillgång och fält villebråd inom Örebro län år 1932.

Areal, som rapporten omfattar:

842,670 hektar land (164,070 har åker + 678,600 har skogsmark o. d.)

Djurslag	Tillgång*		Antal fällda djur	Värde pr st.	Summa värde kronor	Anteckningar
	Vid jakt-tidens början	Sedan förra året jakttagen ökning + eller minskn.				
Älg, tjur	5		346	150:—	51 900:—	
" ko	5		255	100:—	25 500:—	609 st.
" kalv	5		8	30:—	240:—	
Dovhjort, hjort	1		2	50:—	100:—	Vid Boo.
" hind	1					
Rådjur, bock	4		253	20:—	5 060:—	
" rå	4		207	15:—	3 105:—	
Hare, Svensk	6	+	3,541	2:—	7 082:—	
" Tysk	5	+	1,650	2:—	3 320:—	
Tjäder	5	+	2,197	4:—	8 788:—	
Orre	3	—	2,405	2:50	6 012:50	
Järpe	3	—				
Ripa	1					
Rapphöns	4	+	1,599	1:50	2 398:50	
Fasan	4		540	2:50	1 350:—	
Morkulla	4		1,269	1:50	1 903:50	
Dubbel beckasin	1		4	1:—	4:—	
Enkel	2		47	0:50	23:50	
Andra vadare	2		10	0:50	5:—	
Gräsänder	6	+	4,645	1:75	8 127:75	
Andra andfåglar	2		344	1:50	516:—	
Gäss	1					
Svan	2					
Knipa	2	+	21	0:50	10:50	
Skrak	2		9	0:50	4:50	
Dopping	4		180	0:50	90:—	
Sothöna	4		197	0:50	98:50	
Räv	5	+	809	40:—	32 360:—	S:a 125,639:25 kr. för mål-nyttigt vitt.
Grävling	4		203	3:—	609:—	
Mård	1					
Utter	7	+	1	60:—	60:—	
Ekorre	1	+	1,829	0:40	731:60	
Bäver	3		459			
Duvhöck	4		312			
Sparvhök	4					
Kräka	6	+	9,835			
Totalsumma kr.						159,399:85

utgörande 0,18 kr. pr hektar.

*) Vid angivande av villtillgången utmärker:

10 8 olika grader av riklig förekomst
7 5 " " " " medelgod
4 2 " " " " mindre god
1 " " " " ringa

S:a 33,760:60 kr. för pälsdjur.

tidens slut i lämpliga marker, där de sedan få valpa och uppföda sin avkomma som andra vilda rävar. Skulle man vilja underlätta de utsläppta honornas proviantering, kan ju en åtel av något dött kreatur utläggas i marken. Då den vanliga svenska korsräven visat sig besitta en intensiv nedärvningsförmåga, i det 75—100 % av avkomman blir mer eller mindre korsrävsbetonad, kan man förutse, att en dylik korsrävskull skulle påverka rävstammen inom ett vidsträckt område och medföra, att de värdefulla korsrävsskinnene, vilka visat sig betinga kr. 300 till 500 pr styck, skulle bli mycket vanligare än nu, och detta utan att vår inhemska rävstam på något sätt upplandades eller förvanskades av främmande blodtillskott.

"Rävförelingen" har varit under diskussion i jaktvårdsförningens styrelse och torde bli föremål för ett försök under det innevarande året.

Grävlingen intager en i dubbel mening undanskjuten ställning inom vår fauna, och det torde vara lämpligast att så förblir, utan att han därför får helt försvinna.

Ekorren däremot befinner sig nu i massföroknig. Det är åtskilliga år sedan han var så talrik som nu, och då hans päls är föga eftersökt, och han åtnjuter lagens skydd under större delen av året, får väl naturen själv ombesörja stammens decimering genom rovdjur och sjukdomar.

Mården står på utrotningens gräns, likaså

uttern, vilken verkligen vore i behov av några års fridlysning, men på grund av vissa fiskerintressen ansågs oberättigad därtill.

Hökarna torde hålla sin numerär tämligen konstant. De ha vissa stråk genom länet, där hökburarna år efter år lämna ungefär samma goda resultat, medan på andra håll, som även förefalla vara lämpliga fångstplatser, knappast någon hök erhålles.

Örn förekommer inom länet under flyttningsperioderna vår och höst. Men måhända finnes också ett havsörnbo i närheten av Hjälmaren, ehuru uppgifterna därom varit något divergerande. En kungsörn har i några år iakttagits å Grönbo krpk, men man har ej sett något bo, och i varje fall torde han ännu vara ensam. Kanske man har anledning tro, att Örebro stads och läns vapenfågel, efter att ungefär ett decennium varit förvisad från länet, åter skall bosätta sig inom dess gränser, och må man hoppas, att han då skall röna större gästfrihet än förra gången, då han föll offer för ett okynnesskott.

Kräkan har nu repat sig efter den för några år sedan förda fosformoskampanjen. Hon är på väg att bli besvärande talrik och fråga är, om icke åter strängare medel måste tillgripas.

Kajan ökar, och ehuru hon icke är jämförlig med kräkan ifråga om rovlystnad, blir hon förtretlig genom sitt kolonibyggnande och sina invasioner å sädestälten.

Jaktåret får såsom helhet betraktat anses ha varit över medelmåttan. Även om i vissa fall beskattningen tårt på viltkapitalet, får utgångsläget för jaktåret 1933 anses gott. I betydlig grad bidrager härtill den utomordentligt snöfattiga och milda vintern, som vi nu senast haft, och varav givetvis allt småvilt i hög grad dragit nytta.

Örebro i mars 1933.

BROR C. HASSELROT.

Henrik Dieden.

